

AkzoNobel Collectie

“...choreograaf van ontmoetingen en dirigent van een toporkest”

Jan Andriesse, *Rainbow* (2004) en Roger Hiorns, *Body Awareness* (2017), foto Martin van Welzen

We spreken elkaar op een zonnige middag in een rustige hoek van de tentoonstelling ALL EYES. Deze is opgesteld in het hoofdkantoor van AkzoNobel in Amsterdam, waar de AkzoNobel Art Foundation sinds 2016 een kunstruimte heeft. Sinds 1995 is Alberdingk Thijm daar directeur. Indertijd daartoe uitgenodigd door de toenmalige CEO Kees van Lede en nog steeds gesteund door de huidige top onder leiding van de CEO Greg Poux-Guillaume, die ook voorzitter is van het bestuur van de Art Foundation. Een constructie die toont dat het concern serieuze ambities heeft zodat deze collectie niet meer zomaar door schommelingen in de bedrijfsresultaten is weg te blazen.

Ans van Berkum

Hester Alberdingk Thijm naast Yael Bartana, *What if Women Ruled the World*, en links Emo Verkerk, *Spinoza*, foto Friso Keuris

Hester Alberdingk Thijm heeft een jaarbudget van €450.000 voor aankopen, ze maakt met haar team de tentoonstellingen en legt intern telkens weer verantwoording af over haar activiteiten en het belang daarvan voor dit internationale concern. “Vooral als er een economische crisis is, moet je daar heel slimme dingen voor bedenken”, zegt ze, al hoewel ze zich ook vrij zeker toont van de positie van de Foundation *as such*: “Dit blijft, al kan de groei wel eens worden afgeremd bij tegenvallende bedrijfsresultaten.” Ze is duidelijk. Ze heeft een sterke persoonlijkheid, enorm veel kennis en uitstraling. Ze heeft uitgesproken visie op wat ze doet en moet doen, en kan dat geweldig verwoorden. Toch zijn er ook vragen. Is verder kijken dan die grote kunstwereld, die haar eigen coryfeeën creëert, een optie?

Diamanten

Centraal in de tentoonstellingsruimte is *Body Awareness* van de Brit Roger Hiorns (1975) opgesteld. Een beeld van een roerloze jongen, in de basis misschien een gewone etalagepop, met een huid van kobaltkleurige kopersulfaat kristallen. Op zijn smalle borst liggen twee stenen, de ene kaal, de andere half bedekt met het kristal. Hier en daar stulpen bergjes van het materiaal uit het kleine lichaam, dat zo absoluut dood is, maar toch zo moedig die levende huid laat groeien. Een lijf, dat chemische reacties om zich heen verdraagt, en zelfs lijkt te produceren. Heel bijzonder dat achter deze stille sarcofaag het schilderij van Jan Andriesse *Rainbow* is opgehangen. Klaarblijkelijk geproduceerd in opdracht van de Art Foundation, maar niets anders dan de *Rainbow*-werken die hij uit eigen beweging maakte. Een schilderij, zo onwezenlijk subtiel, dat het je uiterste aandacht vergt om

het te kunnen zien bewegen.

De plaatsing van beide werken in elkaars immateriële aanwezigheid is representatief voor de aanpak van Hester Alberdingk Thijm. Ze is een bewonderaar van Rudi Fuchs, die in zijn serie *Coupletten* telkens verrassende verbanden legde tussen kunstwerken en stijlen door de tijden heen. Ze vult het ensemble nog aan met *Laguard* van Pieter Paul Pothoven. Vier foto's van flinterdunne schijfjes lapis lazuli uit een mijn in Afghanistan. Een toevoeging, die de etherische kwaliteiten van elk van de werken in deze hoek wakker kust. Je krijgt er een ijl hoofd van. “Kunstwerken zijn facetgeslepen diamanten. Juwelen met tal van vlakken die hun omgeving spiegelen, die het gezelschap van de hen omringende werken absorberen, en dan zomaar verbanden tonen. Onvermoed, scherp en vol betekenis”, aldus Hester. Mijn oog valt op een lichtsculptuur van Yael Bartana. *What if Women Ruled the World* lees ik in gele neonletters. Daarnaast hangt een portret van een enigszins onnozel ogende Spinoza van Emo Verkerk, gevolgd door een wand vol portretten, waar ook vrouwen en meisjes tussen hangen. Opeens valt op dat Bartana in haar vormgeving van de letters zo duidelijk benadrukt dat het woord *men* deel uitmaakt van *women*, waarmee de boodschap uit het activisme wordt getild en een filosofische dimensie krijgt.

Nauwelijks correctie nodig

Vijftig procent van de collectie van bijna tweeduizend werken in de AkzoNobel Collectie is van vrouwelijke kunstenaars, en dat ontstond zo zonder daar speciaal op te letten, puur door de kwaliteit, vertelt Hester. Misschien had de aanwezigheid van Liesbeth Brandt Corstius, fervent voorvechter voor aandacht voor kunst

van vrouwen, die in de jaren negentig in haar bestuur zat, invloed. Maar hun aanwezigheid is niet alleen iets van de laatste jaren, evenmin als de keuze voor werk van kunstenaars van kleur. Musea zijn tegenwoordig druk op zoek naar dit soort naar correcties op de eenzijdige samenstelling van hun collecties. Maar in dit opzicht is Alberdingk Thijm niet direct trendvolger. Ze had die weidse blik van meet af aan al heeft de

kunst van kleur wel meer aandacht gekregen. Sinds er een eigen expositieplek is krijgt ook ruimtelijke kunst meer plek. Ik zie onder meer een lichtinstallatie van Allard van Hoorn, een krullende vrouwelijke figuur met een fluwelen huid van Vera Gulikers, een fijnzinnig architectonisch object van Krijn de Koning en een piëta van zeep van Buhlebezwe Siwani, waarin een moeder het verstijfde lijk van een jongen toont.

Buhlebezwe Siwani, *Isikhumbuzo*, met daarachter Saskia Noor van Imhof, #+39.02, #+21.01 en #+37.02, foto Martin van Welzen

Kunstwereld

Hesters werkterrein is breed en internationaal. "Natuurlijk moet je oog hebben voor zogenaamde *early adapters*", zegt ze. "Veelbelovende kunstenaars die je oppikt als ze nog onbekend zijn. Daarvoor ga je bijvoorbeeld naar afstudeer presentaties. Daar kun je dan vaak gunstig aankopen. Maar voor alles moet je een goed fundament hebben in de kunstwereld. Je werkt voortdurend aan je innerlijke archief. Een bouwwerk van beelden in je hoofd, een film van wat er aan de hand is. Je moet je steeds onderdompelen in de tijdsgeschiedenis, want dat is een rivier die heel snel voorbij stroomt. Door zo te werken weet ik wat er speelt en als ik dan iets tegenkom weet ik onmiddellijk of het bij de collectie past en welke verbanden er in verankerd liggen. Ik kan razendsnel toeslaan, omdat ik ontzettend goed voorbereid ben."

Een beeld van haar werkterrein wordt geschetst in de jubileumuitgave *We are the Collection* uit 2020. Je bladert door pagina's vol foto's van ontmoetingen, openingen, oriëntatierizen, tentoonstellingsbezoeken, biënnales, galleries, ateliers en beurzen, waarop letterlijk iedereen die in de kunstwereld iets te betekenen heeft figureert. "Bedrijfscollecties zijn niet te scheiden van de overige kunstwereld zoals vroeger wel werd gedacht", stelt ze. "Die wereld is een ecosysteem, waar ook het publiek deel van uitmaakt. Er is een sterke onderlinge afhankelijkheid tussen kunstenaars, bijzondere collecties, instellingen en galleries." Ze spreekt het woord niet uit, maar bedoelt natuurlijk dat het een markt is. Een systeem dat zichzelf blijft bevruchten en haar afvalligen uitstoot, net als in andere bedrijfstakken. Alberdingk Thijm heeft een perfecte neus voor de interne dynamiek daar en creëert met haar choreografie van ontmoetingen in de tentoonstellingsruimte winst op verschillende vlakken. Zowel de waarde als de werking van het geheel nemen toe. Desalniettemin bestaat er buiten die wereld, dat verlichte centrum vol hevig verkeer, nog een productie. Die van de buitenwijken en de randen, waar eenzaamheid en isolement de bron van bijzonder werk vormen. De AkzoNobel collectie is nu een knappe afspiegeling van wat 'men' belangrijk vindt. Ze dirigeert een toporkest en je luistert met plezier en ontroering. Een blik in het duister daaromheen, waar vreemde confrontaties het beeld verstoren, zou haar werk nog veel spannender kunnen maken.

De exposities in de AkzoNobel Art Space aan de Christian Neefestraat 2 in Amsterdam zijn op werkdagen tussen 9 en 17 uur gratis te bezoeken. www.artfoundation.akzonobel.com